

UDC (УДК) 342.356.35
JEL Classification: K 10; K 23

Гурковський Мар'ян Петрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
проректор

Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна)

e-mail: pr_kzmz@lvduvs.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-4275-8576

Сидор Маркіян Ярославович,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

(Львів, Україна)

e-mail: sudormarick@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-5615-7766

КОМПЕТЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Анотація. На підставі аналізу законодавства та досвіду запровадження в Україні правового режиму воєнного стану досліджено компетенцію Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод громадян в умовах особливих правових режимів. Під час проведення аналізу широкого спектра джерел і наукової літератури висвітлено актуальні проблеми формування та розвитку правових засад запровадження особливих правових режимів – надзвичайного та воєнного стану, викладено сутність, зміст та основні положення правового режиму воєнного стану й вплив правових обмежень на стан забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Розглянуто теоретичні засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина у контексті динаміки змін національного законодавства та статистики міжнародних правових актів щодо прав і свобод людини. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства про особливі правові режими.

Ключові поняття: права і свободи людини, особливі правові режими, надзвичайний стан, воєнний стан, Національна поліція, обмеження прав і свобод.

Hurkovskiyi Marian,

PhD (Law), Associate Professor,

Vice-rector,

Lviv State University of Internal Affairs

(Lviv, Ukraine)

e-mail: pr_kzmz@lvduvs.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-4275-8576

Sydor Markiiian,

PhD (Law), Associate Professor

of the Department

of Administrative-Legal Disciplines,

Lviv State University of Internal Affairs

(Lviv, Ukraine)

e-mail: sudormarick@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-5615-7766

COMPETENCE OF THE NATIONAL POLICE TO PROMOTE THE RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS UNDER SPECIAL LEGAL REGIMES

Abstract. The article deals with the competence of the National Police concerning promotion of the rights and freedoms of citizens under special legal regimes on the basis of the analysis of legislation and the experience of

a martial law in Ukraine. During the analysis of a wide range of sources and scientific literature, actual problems of legal regulation of public relations in the field of formation and development of legal bases for the imposition of special legal regimes – state of emergency and martial law are determined. The essence, content and main provisions of the legal regime of martial law and the impact of legal restrictions on the protection of citizen's rights and freedoms are clarified. Attention is paid to terminology in this field. The peculiarities of the legislative regulation of the circumstances under which a special legal regime can be imposed are clarified, and the concept of “martial law” is investigated in detail. The doctrinal views on the development of the legal institution of state of emergency and martial law in Ukraine are outlined. The main purpose of these regimes for ensuring national security of Ukraine is revealed. The international practice of using these modes is demonstrated. The peculiarities of the organization of activities of the National Police bodies concerning the protection of citizen's rights and freedoms under conditions of martial law are considered. The theoretical principles of citizen's rights and freedoms protection in the context of dynamics of changes of the national legislation and statics of international legal acts on human rights and freedoms under the conditions of imposition of special legal regimes are analyzed. The conducted analysis allows resolving the question of the possibility of improvement of the current legislation regulating specific legal regimes. Suggestions for improvement of the legislation on special legal regimes and legal regime of martial law are formulated.

Key concepts: human rights and freedoms, special legal regimes, state of emergency, martial law, National Police, restrictions on rights and freedoms.

DOI 10.32518/2617-4162-2020-2-58-64

Вступ

Динаміка розвитку суспільства, поряд із розширенням сфери правового регулювання суспільних відносин, об'єктивно вимагає модернізації якості регулювання, створення оптимального порядку, який дав би змогу максимально ефективно в суворій відповідності з законом вирішити певну життєву ситуацію, забезпечити законність і правопорядок загалом. Таким спеціально організованим механізмом, що відрізняється стабільністю і водночас динамічністю, можливістю своєчасно реагувати на відхилення в соціальній ситуації, запобігати збоєм у правовому регулюванні, є правовий режим.

Дослідження правових режимів відображено у багатьох роботах українських і зарубіжних учених. Окремі аспекти щодо особливих правових режимів висвітлено у роботах: В. Авер'янова, О. Балинської, О. Барабаша, Ю. Битяка, С. Єсімова, В. Колпакова, Д. Коссе, О. Кузьменко, Р. Калюжного, М. Коваліва, Т. Мінки, В. Настюка, О. Остапенка, В. Середи, Є. Стрільченко, О. Яковлева та ін. Дія Закону України від 26 листопада 2018 р. № 2630-VIII «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» зумовлює доцільність аналізу теоретичних засад у контексті практичної реалізації нормативних положень.

Мета статті полягає в розгляді компетенції Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод громадян в умовах особливих правових режимів.

1. Правовий зміст особливих правових режимів
Забезпечення прав і свобод громадян – основне завдання правової держави. Забезпечення прав і

свобод громадян – це процес, який не може бути припинений за жодних соціальних і політичних обставин. В історії розвитку держави виникають різноманітні ситуації, що вимагають додаткових сил і засобів для підтримки режиму національної безпеки, забезпечення прав та свобод громадян, передусім це актуально в умовах надзвичайного та воєнного стану. Жодна держава в світі не застрахована від періодичного виникнення різних екстремальних ситуацій, конфліктів, хвилювань, катастроф.

На думку О. Балинської, це зумовлено ускладненими воєнними реаліями та новітніми технологіями. Пошук шляхів вирішення цієї проблеми міститься в багатьох наукових галузях і потребує міждисциплінарного підходу [1, с. 10]. А тому важливою умовою формування правової держави є вдосконалення та розвиток законодавства, спрямованого на забезпечення прав людини в особливих умовах. Введення надзвичайного та воєнного стану передбачає встановлення особливого правового режиму роботи органів державної влади і управління, провадження економічної діяльності, обмеження низки прав і свобод громадян.

Особливий правовий режим передбачає введення в дію доволі специфічних правових засобів. Як зазначав В. Середи, метою правових режимів є: регламентація складних, нестандартних суспільних відносин; усунення перешкод, що виникають у процесі задоволення законних інтересів суб'єктів; стримування протиправної поведінки, що завдає шкоди інтересам особи, суспільства, держави; стимулювання позитивного розвитку суспільних відносин, соціально активної поведінки суб'єктів. Цілі режимів досягаються за допомогою їх функцій, які

мають певну специфіку, пов'язану з застосовуваними правовими засобами. Надзвичайні правові режими виконують функції: регулятивну, стимулюючу, обмежувальну, мотиваційну, ціннісно-орієнтаційну, виховну, соціального контролю, комунікативну та компенсаційну [2, с. 110].

На нашу думку, це сукупність особливих повноважень, у чому б вони не полягали, що надаються державній владі, за умов настання обставин, які загрожують зсередини або ззовні існуванню держави.

Воєнний стан має всі ознаки надзвичайного стану. Як вказують автори дослідження «Деякі аспекти правового режиму воєнного стану в Україні: порядок введення та припинення дії», воєнний стан – це особливий правовий режим, який встановлюється за умов настання надзвичайних обставин, характеризується введенням у дію надзвичайних заходів в інтересах оборони країни або забезпечення громадського порядку та державної безпеки [3, с. 6–7].

У контексті Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан визначається як сукупність особливих заходів, прийнятих державою в будь-якій частині країни при надзвичайних умовах зовнішньої або внутрішньої небезпеки, таких, як навала ворога, або заворушень сепаратистів, коли повноважень органів управління виявляється недостатку для забезпечення державного порядку та громадського спокою [4].

Зазначимо, що у всіх визначеннях, які розкривають зміст воєнного стану, вказується на виняткові заходи, особливі повноваження, різні обмеження. Ці елементи характеризують особливий правовий режим загалом і режим воєнного стану зокрема.

Наявність особливого правового режиму об'єктивно вимагає замислитися над тим, як під час його введення реалізуються права та свободи громадян, які рамки обмеження. Це питання є принциповим, оскільки права і свободи людини та громадянина – соціально значуща цінність, у зв'язку з цим обмеження, в тому числі в умовах особливих правових режимів, має бути соціально і юридично обґрунтовано.

Воєнний стан – режим доволі серйозно обґрунтований, він допомагає державі відбити агресію, мобілізувати різні ресурси, максимально можливо, у таких обставинах, забезпечити права та свободи громадян, створити умови для їх життєдіяльності.

Оцінюючи військовий стан, А. Славко у дослідженні «Обмеження прав і свобод людини та громадянина за умов режиму воєнного стану: порівняльно-правовий аспект» зазначає, що сьогодні військовий стан може бути введено тільки

в умовах реальної загрози як реакція держави на певні негативні чинники середовища і природного, і соціального походження, що є характерним для більшості країн [5, с. 78].

Відновлення правопорядку, порушення якого спричинено внутрішніми суперечностями, конфліктами, можливе за допомогою іншого спеціального правового режиму.

Особливі правові режими мають системний і комплексний характер. Системний характер особливих правових режимів проявляється в тому, що правовий режим як інструмент у системі правового регулювання одночасно є системним утворенням, що складається з підсистем, які характеризуються цілісністю, доцільністю, логічністю, сполучуваністю, впорядкованістю правових засобів. У межах цієї системи правові засоби поєднуються певним чином, взаємопов'язані та діють комплексно, створюють певну сферу правового регулювання для задоволення інтересів суб'єктів права.

Комплексний характер правових режимів означає, що регулювання, засноване на особливому поєднанні правових засобів, здійснюється в комплексі: дія правових режимів охоплює цілий комплекс систем, взятих у тимчасових і просторових межах.

Правовий режим воєнного стану за своєю юридичною природою володіє всіма засобами, необхідними та достатніми для функціонування (правила поведінки, позитивні й негативні санкції, охоплюючи юридичну відповідальність за порушення режимних вимог).

До структури особливого правового режиму належать правові засоби різного складу та рівня: елементи механізму правового регулювання, гарантії реалізації правового режиму, правові засади, цілі та способи правового регулювання. Така структура правового режиму є оптимальною, оскільки у ній чітко наведені складові досліджуваної категорії, вона повною мірою відповідає змісту.

Розгляд режиму воєнного стану передбачає аналіз різних аспектів, одним з яких є питання щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Це зумовлено тим, що військові дії, агресія об'єктивно загрожують нормальній життєдіяльності людей.

Кожна держава, міжнародна спільнота повинні докладати максимум зусиль для того, щоб підстав для введення воєнного стану не виникало. Це не означає, що держава не повинна готуватися до введення режиму воєнного стану. Одним із напрямів підготовки до встановлення правового режиму є розвиток законодавства про воєнний стан, створення різних інституційних структур, що мають забезпечувати цей правовий режим.

Важливим аспектом у регулюванні воєнного стану є формування такого режиму, закріплення механізму реалізації прав і свобод громадян в умовах його функціонування.

Якість прав і свобод людини та громадянина визначається соціальними чинниками, юридична складова стосовно цього питання має другорядний характер. П. Рабінович вважає, що права людини – це визнані суспільством реальні можливості вільно, осмислено, відповідально, не тільки за допомогою наявних і підтримуваних державою засобів, але завжди завдяки власним зусиллям, здібностям і правовим аспектам втілити свої стійкі соціально значущі інтереси [6].

Низка прав і свобод громадян не мають абсолютного характеру, в зв'язку з чим вони можуть бути обмежені на підставі Конституції України і закону. Такий підхід до регулювання відповідних відносин характерний для держав Європейського Союзу, незважаючи на те, що інститут прав і свобод людини та громадянина є ключовим для правового регулювання. Інститут прав і свобод є центральним у конституційному праві. Він закріплює свободу народу і кожної людини від свавілля державної влади.

Особливий інтерес становить інститут обмеження прав і свобод в умовах воєнного стану, який хоча пов'язаний із поняттям загального правового статусу людини та громадянина, але має низку характерних рис. Це передбачає закріплення спеціального правового статусу людини та громадянина, який визначається особливостями правового регулювання суспільних відносин, що виникають в умовах розглянутого правового режиму, зокрема режиму надзвичайного стану.

Як впливає зі змісту Конституції України, права і свободи людини та громадянина можуть бути обмежені законом тільки в тій мірі, в якій це необхідно з метою захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони країни та безпеки держави.

З огляду на конституційні приписи, введення воєнного стану можливе в разі агресії проти України або безпосередньої загрози такої агресії. Воно завжди пов'язане з обмеженням прав і свобод громадян, причому, на відміну від звичайних умов, характер і межі таких обмежень істотно змінюються. Обмеження у таких обставинах набувають більш масштабного характеру і поширюються на всі групи прав і свобод.

2. Права людини в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану обмежується тільки частина прав та свобод, і це цілком природно, оскільки цього вимагають регулятивні влас-

тивості особливого правового режиму. Права, свободи та обов'язки громадянина опосередковують його зв'язки між суспільством і особою, органами виконавчої влади та громадянином [7, с. 28].

В умовах воєнного стану не можуть бути обмежені всі права, зокрема право на життя, право скарги, право на особисту недоторканність і деякі інші. У зв'язку з цим говорити про абсолютне обмеження прав і свобод громадян в умовах воєнного стану не можна. Відповідні обмеження застосовуються тільки на підставі закону і спеціального правового акта.

Ю. Пономаренко зазначає, що правомірне обмеження конституційних прав або свобод людини відповідно до законодавства воєнного стану є не передбаченою Кримінальним кодексом України обставиною, що виключає злочинність діяння. Якщо обмеження конституційних прав чи свобод людини, хоч і здійснювалося під час воєнного стану, проте з порушенням вимог вказаних нормативних актів, кримінальна відповідальність за його вчинення не виключається. Крім того, вчинення злочину, спрямованого на обмеження прав людини з використанням умов воєнного стану, може визнаватися обставиною, що обтяжує покарання [8, с. 183].

Найбільш диференційовано регламентацію обмежень прав і свобод громадян можуть визначити норми адміністративного права. Адміністративно-правове обмеження прав громадян – це визначення меж реалізації громадянином прав і свобод із метою забезпечення належного балансу інтересів громадянина та суспільства. Обмеження спрямовані на вилучення з можливостей, що входять в обсяг адміністративно-правового статусу громадян, шляхом видання уповноваженою на те посадовою особою (органом) індивідуального правового акта управління, який позбавляє громадянина суб'єктивного права.

Обмеження прав можуть проявлятися під час покладання на громадянина додаткових юридичних обов'язків, або під час безпосереднього застосування заходів адміністративного примусу. Як впливає з положень Конституції України, права і свободи громадян обмежуються з конкретною метою, а саме: захисту конституційного ладу, прав і свобод громадян, оборони та безпеки держави. Окреслені цілі обмеження прав і свобод громадян цілком виправдані, вони повною мірою відповідають вимогам міжнародно-правових стандартів, що стосуються регулювання правового статусу особистості.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р.

визнає, що держава може встановлювати обмеження прав, які визначаються законом, за умови, що це сумісно з природою зазначених прав, виключно з метою сприяння загальному добробуту суспільства (ст. 4).

Обмеження прав і свобод громадян – це складова правового регулювання, яка в державі та суспільстві об'єктивно необхідна.

Як зазначає М. Ковалів, правове обмеження прав і свобод є способом правового регулювання примусового характеру, який полягає в зменшенні обсягу дозволеної поведінки особи з метою забезпечення публічних інтересів або у вилученні з правового статусу особи, яка вчинила правопорушення, окремих прав з метою захисту індивідуальної свободи та публічних інтересів [9, с. 210]. Обмеження прав і свобод людини та громадянина має різні функціональні складові. Найповніше можна виокремити дві основні мети обмеження прав і свобод людини та громадянина.

Перша – забезпечення публічних інтересів і друга – забезпечення приватних інтересів. У механізмі правового регулювання можна простежити безпосереднє поєднання приватних і публічних інтересів. У зв'язку з цим наведена диференціація обмежень прав і свобод громадян частково має умовний характер. Обмежень прав і свобод громадян доволі багато, більшість із них закріплено нормами адміністративного права, які розвивають основні положення Конституції України, що регламентують права і свободи людини та громадянина.

Нормами адміністративного права безпосередньо визначається конструкція правових режимів, встановлення яких передбачає обмеження прав і свобод людини та громадянина. Норми адміністративного права в умовах воєнного стану виконують різноманітні функції. Ці норми регламентують устрій, комплектування, життя, побут і бойову діяльність військ. Вони визначають організацію, структуру, діяльність органів військового управління, суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням військових органів.

Правовий режим воєнного стану вельми специфічний, зумовлено це насамперед підставою встановлення. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» визначає, що під воєнним станом розуміється особливий правовий режим, що вводиться на території України або в окремих її місцевостях Президентом України в разі агресії проти України або безпосередньої загрози агресії. З огляду на це метою введення воєнного стану є створення умов для відбиття або запобігання агресії проти України. Правовий режим воєнного стану в багатьох випадках стосується не тільки України. Регу-

люючий потенціал цього правового режиму виходить за межі держави.

Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р. було надано визначення агресії, під якою розуміється застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави або іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй (ст. 1). Подібні дії безпосередньо загрожують суверенітету і територіальній цілісності держави, вони реально створюють загрозу життю людей, їх безпеці.

Це вимагає від держави вжиття необхідних заходів щодо відображення акту агресії, встановлення особливого правового режиму, потенціал якого сприятиме формуванню правопорядку, забезпечення прав і свобод громадян. Зауважмо, що в забезпеченні режиму воєнного стану беруть участь різні органи державної влади й управління, одним із таких суб'єктів є Національна поліція.

Відповідно до Закону України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII «Про Національну поліцію», поліція бере участь в забезпеченні режиму воєнного стану (п. 24 ст. 23); застосовує в період дії воєнного стану заходи та часові обмеження, встановлені законом [10].

Поліція має право проводити затримання військовослужбовців, громадян, призваних на військові збори, підозрюваних в скоєнні злочину, здійснювати передачу зазначених осіб органам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, командирам військових частин або військовим комісарам.

Відповідно до Закону України від 7 березня 2002 р. № 3099-III «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», Військова служба правопорядку призначена для захисту життя, здоров'я, прав і свобод військовослужбовців, осіб цивільного персоналу, громадян, що проходять військові збори. Військова служба правопорядку здійснює забезпечення законності та правопорядку, в межах своєї компетенції проводить роботу з протидії злочинності та захисту інших охоронюваних законом правовідносин у сфері оборони.

Військова служба правопорядку у Збройних Силах України є одним із суб'єктів забезпечення прав і свобод громадян в умовах воєнного стану.

Розглядаючи компетенції Національної поліції щодо забезпечення режиму воєнного стану та прав і свобод громадян в умовах його встановлення, потрібно зауважити, що поліція діє відповідно до законодавства, що визначає статус тими нормативно-правовими актами, які будуть введені разом із встановленням від-

повідного режиму. Виокремлюють загальну та спеціальну компетенції поліції в сфері забезпечення прав і свобод громадян в умовах воєнного стану.

Здійснення багатьох прав і свобод, проголошених Конституцією, іншими нормативними актами, можна досягнути лише за допомогою застосування відповідної правової норми, під час якого органи поліції встановлюють наявність прав і обов'язків, визначають момент дії або факт припинення суб'єктивних прав і обов'язків, здійснюють контроль за правильністю набуття прав і обов'язків. Поліція розробляє різні правозастосовні акти, передбачені законом у механізмі реалізації окремих прав людини та громадянина [11, с. 276].

Проте закони України «Про Національну поліцію» та «Про правовий режим воєнного стану» чітко не визначають порядок діяльності поліції в умовах воєнного стану. В наведених законах констатуються загальні положення про те, що поліція бере участь у забезпеченні режиму воєнного стану самостійно та у взаємодії з іншими органами державної влади та управління.

У науковій літературі зауважувалось на цей факт, у зв'язку з чим на підставі історичного і зарубіжного досвіду доцільно визначити компетенцію поліції як суб'єкта забезпечення розглянутого правового режиму. До компетенції поліції належать: охорона громадського порядку; участь у заходах щодо забезпечення режиму комендантської години; участь у заходах щодо забезпечення територіальної оборони; охорона особливо важливих державних об'єктів тощо.

Дія Закону України «Про Національну поліцію» не адаптована до умов воєнного стану, що в нинішніх умовах не можна визнати задовільним. З огляду на це, вважаємо, що в Законі України «Про Національну поліцію» необхідно визначити спеціальну статтю, в якій доцільно

закріпити особливості діяльності поліції в умовах воєнного стану. Такий підхід може сприяти поліпшенню організації діяльності Національної поліції, підготує її до забезпечення прав і свобод громадян в умовах воєнного стану у разі його введення.

Висновки

Для вдосконалення закріплення та реалізації особливих правових режимів необхідно вжити заходів, спрямованих на: необхідність чіткої законодавчої фіксації цілей особливих режимів; створення методики виявлення суб'єктивних чинників (зокрема і корупційної спрямованості), що знижують результативність використання особливих режимів; вдосконалення правил, прийомів, засобів юридичної техніки, яка використовується для законодавчої фіксації особливих режимів; обґрунтованість (зокрема розробка методики) використання стимулюючих і обмежувальних юридичних засобів у межах особливих режимів; підвищення рівня правозастосовної діяльності; підвищення рівня правосвідомості та правової культури суб'єктів правових відносин; проведення експертиз нормативно-правових актів, що встановлюють особливі правові режими; проведення моніторингу чинного законодавства в сфері режимного регулювання; вдосконалення механізмів захисту основних прав і свобод людини та громадянина у сфері режимного регулювання. Запропоновані заходи сприятимуть подоланню прогалин, усуненню помилок і колізій у сфері особливого режимного регулювання. Запропоновані шляхи вдосконалення не вичерпують усього комплексу завдань у цій сфері. Нові проблеми, що неминуче виникнуть через зміни законодавства щодо особливих режимів, потребуватимуть нового вирішення.

Список використаних джерел

1. Балинська О. М. Криза влади: філософсько-правовий погляд. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. № 1. С. 3–11.
2. Серета В. В. Надзвичайні правові режими у сфері публічного права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. Вип. 3. С. 101–112.
3. Лобко М. М., Семененко В. М., Фучко А. Й. Деякі аспекти правового режиму воєнного стану в Україні: порядок введення та припинення дії. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2019. № 2 (66). С. 6–13.
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
5. Славко А. С. Обмеження прав і свобод людини та громадянина за умов режиму воєнного стану: порівняльно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 41. Т. 2. С. 74–78.
6. Рабінович П. М. Конституційне забезпечення прав людини і громадянина в Україні: основні напрями удосконалення. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/546/Rabinovich_P_M_Konst_zabezp_prav_lyudini.pdf?sequence=1&isAllowed=y

7. Єсімов С. С. Правовий статус громадян у контексті адміністративної діяльності Національної поліції. *Соціально-правові студії*. 2019. Вип. 4 (6). С. 25–30.
8. Пономаренко Ю. А. Кримінально-правові наслідки запровадження в Україні воєнного стану. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 145. С. 179–192.
9. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України : навчально-практичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 314 с.
10. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
11. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 323 с.

References

1. Balynska, O. M. (2017). Kryza vlady: filozofsko-pravovyi pohliad [Power crisis: philosophical and legal view]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii yurydychna (Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law Series)*, 1, 3–11 [in Ukr.].
2. Sereda, V. V. (2017). Nadzvychaini pravovi rezhymy u sferi publichnoho prava [Emergency legal regimes in the field of public law]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii yurydychna (Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law Series)*, 3, 101–112 [in Ukr.].
3. Lobko, M. M., Semenenko, V. M., & Fuchko, A. Y. (2019). Deiaki aspekty pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini: poriadok vvedennia ta pryypynennia dii [Some aspects of the legal regime of martial law in Ukraine: the order of imposition and termination of action]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho (Collected scientific papers of the Center of Military and Strategic Studies of Ivan Cherniakhivskyi National Defense University of Ukraine)*, 2 (66), 6–13 [in Ukr.].
4. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 r. № 389-VIII [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine No. 389-VIII of May 12, 2015]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 28, Art. 250 [in Ukr.].
5. Slavko, A. S. (2016). Obmezhenia prav i svobod liudyny ta hromadianyna za umov rezhymu voiennoho stanu: porivnialno-pravovyi aspekt [Restrictions on the rights and freedoms of man and citizen under the conditions of martial law: comparative legal aspect]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii pravo (Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Law Series)*, 41 (2), 74–78 [in Ukr.].
6. Rabinovych, P. M. Konstytutsiine zabezpechennia prav liudyny i hromadianyna v Ukraini: osnovni napriamy udoskonalennia [Constitutional promotion of rights of man and citizen in Ukraine: basic ways of improvement]. Retrieved from http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/546/Rabinovich_P_M_Konst_zabezp_prav_lyudini.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukr.].
7. Yesimov, S. S. (2019). Pravovyi status hromadian u konteksti administratyvnoi diialnosti Natsionalnoi politsii [Legal status of citizens in the context of administrative activities of the National Police]. *Sotsialno-pravovi studii (Social & Legal Studios)*, 4 (6), 25–30 [in Ukr.].
8. Ponomarenko, Yu. A. (2019). Kryminalno-pravovi naslidky zaprovadzhennia v Ukraini voiennoho stanu [Criminal consequences of martial law in Ukraine]. *Problemy zakonnosti. (Problems of legality)*, 145, 179–192 [in Ukr.].
9. Kovaliv, M. V. (2010). Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy [Fundamentals of Management in the Internal Affairs Bodies of Ukraine]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukr.].
10. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII [On the National Police: Law of Ukraine No. 580-VIII of July 02, 2015]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 40–41, Art. 379 [in Ukr.].
11. Kovaliv, M. V., Yesimov, S. S., & Lozynskyi, Yu. R. (2018). Pravove rehuliuвання pravookhoronnoi diialnosti [Legal regulation of law-enforcement activity]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukr.].

Стаття: надійшла до редакції 25.04.2020
прийнята до друку 15.06.2020

The article: is received 25.04.2020
is accepted 15.06.2020